

ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΜΨΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (431-362 π.Χ.)

2. Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΤΗ ΣΙΚΕΛΙΑ (415-413π.Χ.) –

Ο ΔΕΚΕΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (413-404π.Χ.)

(σχ. βιβλίο σελ. 86-88)

Η ΣΙΚΕΛΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ (415-413 π.Χ)

A. Η απόφαση για την εκστρατεία

Η «Νικίειος Ειρήνη» δεν κράτησε για πολύ. Στη Σπάρτη εκλέχτηκαν φιλοπόλεμοι έφοροι, ενώ στην Αθήνα επικράτησε η φιλοπόλεμη μερίδα. Επικεφαλής της ήταν ο Αλκιβιάδης.

Ο Αλκιβιάδης, λοιπόν:

- Είναι ένας ικανός και φιλόδοξος πολιτικός που κυριαρχεί στην πολιτική σκηνή της Αθήνας.
- Πείθει την Εκκλησία του Δήμου το 415 π.Χ. να στείλει εκστρατευτικό σώμα στην Έγεστα της Σικελίας (σύμμαχο των Αθηναίων) που βρισκόταν σε πόλεμο με τον **Σελινούντα** (σύμμαχο των Σπαρτιατών).
- Η Αθήνα, τελικά, στέλνει στρατιωτική βοήθεια στην Έγεστα με στρατηγούς τον Νικία, τον Λάμαχο και τον Αλκιβιάδη¹. [*Οι Αθηναίοι φιλοδοξούσαν να υποτάξουν ολόκληρη τη Σικελία και να απλώσουν την ηγεμονία τους και στη Δύση, γι' αυτό και αποφάσισαν να στείλουν βοήθεια στους Εγεσταίους. Λίγοι μόνο αντέδρασαν κι ανάμεσά τους ο Νικίας, που αντιμετώπιζε τα πράγματα πιο ψύχραιμα και είχε αντιληφθεί τους κινδύνους μιας τόσο μακρινής εκστρατείας*].

B. Ο Αλκιβιάδης εγκαταλείπει τους Αθηναίους

- Κι ενώ ο στρατός βρίσκεται στη Σικελία, στην Αθήνα **κατηγορούσαν τον Αλκιβιάδη για ιεροσυλία** και έτσι τον ανακάλεσαν από τη Σικελία. [*Τις παραμονές της αναχώρησης του εκστρατευτικού σώματος είχαν βρεθεί σπασμένες οι ερμαϊκές στήλες, δηλαδή μαρμάρινες στήλες με το κεφάλι του θεού Ερμή, που ήταν τοποθετημένες σε διάφορα σημεία της Αθήνας και χρησίμευαν ως οδοδείκτες στους δρόμους και τις πλατείες της πόλης. Για την πράξη αυτή κατηγορήθηκε ο Αλκιβιάδης από τους εχθρούς του*].
- Ο **Αλκιβιάδης**, όμως, αντί να γυρίσει στην Αθήνα για να δικαστεί –φοβούμενος την καταδίκη του σε θάνατο– προτίμησε να ζητήσει πολιτικό άσυλο στη Σπάρτη. Εκεί από μίσος προς τους πολιτικούς του αντιπάλους, έδωσε συμβουλές στους Σπαρτιάτες, που αποδείχτηκαν ολέθριες για την πατρίδα τους. Τους συμβούλεψε, λοιπόν, να **στείλουν βοήθεια στους Σελινούντιους** και τους συμμάχους τους Συρακούσιους και να **οχυρώσουν τη Δεκέλεια**, φρούριο της Αττικής, για να αποκόψουν την Αθήνα από την αγροτική ενδοχώρα της.

Γ. Η καταστροφή

- Στη Σικελία η κατάσταση εξελίσσεται άσχημα για τους Αθηναίους. Ο εμπνευστής της εκστρατείας ήταν απών, ο Νικίας δεν πίστευε στη χρησιμότητα της επιχείρησης και ο Λάμαχος είχε σκοτωθεί σε σύγκρουση με τους Συρακούσιους. Κι ενώ πολιορκούσαν τις Συρακούσες, έφτασε η σπαρτιατική βοήθεια υπό την αρχηγία του Γύλιππου, γεγονός που έκανε την κατάσταση ακόμα πιο δύσκολη για τους Αθηναίους και οδήγησε τελικά στην καταστροφή τους. [*Με την άφιξη της σπαρτιατικής βοήθειας προς τους Συρακούσιους, οι Αθηναίοι έλυσαν την πολιορκία και υποχώρησαν στο εσωτερικό του νησιού. Εκεί νικήθηκαν από τις ενωμένες δυνάμεις των Σπαρτιατών και των Συρακουσίων. Όσοι επέζησαν πουλήθηκαν ως δούλοι ή ρίχτηκαν στα λατομεία της Σικελίας, όπου πέθαναν οι περισσότεροι από τις κακουχίες. Ελάχιστοι κατόρθωσαν να σωθούν και να γυρίσουν στην Αθήνα*].
- Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η σικελική καταστροφή σηματοδοτεί και την οριστική πτώση του αθηναϊκού μεγαλείου.

¹ Οι τρεις αυτοί στρατηγοί, Νικίας, Λάμαχος, Αλκιβιάδης, είχαν πλήρεις εξουσίες, ήταν δηλαδή **στρατηγοί αυτοκράτορες**.
Επιμέλεια: Ελένη Νασιώτη – Φιλολόγος

Ο ΔΕΚΕΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (413-404π.Χ.)

Οι Αθηναίοι, αφού ξεπέρασαν τον κλονισμό από την καταστροφή στη Σικελία, ανασυγκρότησαν όπως μπορούσαν τις δυνάμεις τους και φρόντισαν να ενισχύσουν το στόλο τους. Όσο η Αθήνα ήταν ισχυρή στη θάλασσα, μπορούσε να συνεχίζει τον πόλεμο. Στο μεταξύ οι Σπαρτιάτες κατέλαβαν το φρούριο της Δεκέλειας, σύμφωνα με τις συμβουλές του Αλκιβιάδη, για να αποκόψουν τους Αθηναίους από την αγροτική ενδοχώρα τους².

Α. Παρέμβαση των Περσών

- Οι Σπαρτιάτες είχαν καταλάβει ότι όσο η Αθήνα έχει ισχυρό ναυτικό, μπορούσε να συνεχίζει τον πόλεμο. Γι' αυτό αποφάσισαν να αφήσουν την πατροπαράδοτη τακτική του πολέμου στην ξηρά και επιδόθηκαν στην κατασκευή στόλου. Επειδή, όμως, τους έλειπαν τα χρήματα αναγκάστηκαν να τα ζητήσουν από τους Πέρσες. Ο Αλκιβιάδης, ο οποίος μετά τη Σπάρτη είχε καταφύγει στη Μ. Ασία, συμβούλευσε τους Πέρσες να συντηρούν τον πόλεμο ανάμεσα σε Αθήνα και Σπάρτη. Έτσι οι Πέρσες έδωσαν χρήματα στους Σπαρτιάτες με αντάλλαγμα την περσική κυριαρχία στις ιωνικές πόλεις.
- Οι Σπαρτιάτες, λοιπόν, ναυπηγούν ισχυρό στόλο και διεκδικούν από τους Αθηναίους την κυριαρχία στο Αιγαίο. Την ηγεσία του σπαρτιατικού στρατού αναλαμβάνει ο Λύσανδρος, ικανότατος στρατηγός, ενώ οι Αθηναίοι, ανακαλώντας τον Αλκιβιάδη, του αναθέτουν να αντιμετωπίσει τον Λύσανδρο.
- Ο αθηναϊκός στόλος ηττάται στο ακρωτήριο της Σάμου Νότιο (το 407π.Χ) και υπεύθυνος της ήττας θεωρείται ο Αλκιβιάδης, ο οποίος και δεν επιστρέφει στην Αθήνα.

Β. Αγώνας στη θάλασσα

- Το 406π.Χ. ο αθηναϊκός στόλος με αρχηγό τον Κόνωνα νίκησε το σπαρτιατικό στις Αργινούσες. *[Μετά τη νίκη αυτή οι Αθηναίοι καταδίκασαν σε θάνατο τους έξι από τους δέκα στρατηγούς που διοικούσαν το στόλο, γιατί δεν είχαν φροντίσει να μαζεύσουν τους ναυαγούς].*
- Στη συνέχεια οι επιχειρήσεις αναπτύσσονται στο Βόρειο Αιγαίο και τα στενά της Προποντίδας.
- Το 405π.Χ. ο Σπαρτιάτης Λύσανδρος κυριεύει με τέχνασμα τα αθηναϊκά πλοία στους Αιγός Ποταμούς. Η καταστροφή των Αθηναίων ήταν ολοκληρωτική. *[Στη συνέχεια ο Λύσανδρος έπλευσε με όλο το στόλο του στην Αθήνα και την απέκλεισε και από τη θάλασσα].*

Γ. Συνθηκολόγηση

- Οι Σπαρτιάτες συγκάλεσαν συνέδριο στη Σπάρτη για να αποφασιστεί η σύναψη ειρήνης. Οι Κορίνθιοι και άλλοι σύμμαχοι ζήτησαν να ισοπεδωθεί η Αθήνα και να πουληθούν οι κάτοικοί της ως δούλοι. Η Σπάρτη, όμως, αναγνωρίζοντας την προσφορά της Αθήνας στους Περσικούς Πολέμους δε συμφώνησαν και δέχτηκαν να συνάψουν ειρήνη με τους εξής όρους:
 - ✓ Οι Αθηναίοι να γκρεμίσουν τα Μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά.
 - ✓ Να παραδώσουν το στόλο τους, εκτός από 12 πλοία.
 - ✓ Να δεχτούν την επιστροφή των εξόριστων ολιγαρχικών στην πόλη.
 - ✓ Να έχουν τους ίδιους φίλους και εχθρούς με τους Σπαρτιάτες και να τους ακολουθούν στις εκστρατείες τους.

Δ. Το τέλος του πολέμου και οι συνέπειές του

- Το τέλος του πολέμου αναδεικνύει τη Σπάρτη νικήτρια.
- Ουσιαστικά, όμως, όλη η Ελλάδα εξέρχεται βαθύτατα τραυματισμένη.
- Οι συνέπειες για τον ελληνικό κόσμο ήταν καταστροφικές:
 - ✓ Χιλιάδες νέοι άνδρες σκοτώθηκαν στις πολεμικές συγκρούσεις.
 - ✓ Χιλιάδες άμαχοι έπεσαν θύματα σφαγών ή πουλήθηκαν ως δούλοι.
 - ✓ Μεγάλες εκτάσεις γης έμειναν ακαλλιέργητες.

² Με την οχύρωση της Δεκέλειας από τους Σπαρτιάτες η Αθήνα, ουσιαστικά, στερείται την ύπαιθρό της. Σταματά έτσι η παραγωγή των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Διεκόπη η επικοινωνία με την Εύβοια κι έτσι τα προϊόντα θα πρέπει να μεταφέρονται με πλοία που θα περιπλέουν το Σούνιο με συνέπεια την έλλειψη τροφίμων και την άνοδο των τιμών.

- ✓ Δάση και φυτείες καταστράφηκαν ανεπανόρθωτα.
- ✓ Πόλεις ερειπώθηκαν.
- ✓ Η βιοτεχνία και το εμπόριο δέχτηκαν βαρύ πλήγμα.
- ✓ Τεράστια ποσά δαπανήθηκαν για πολεμικούς σκοπούς και
- ✓ Η οικονομία των ελληνικών πολέμων κλονίστηκε σοβαρά.
- Η θρησκευτική πίστη αντικαταστάθηκε από την αμφισβήτηση.
- Οι κοινωνικές δομές ανατράπηκαν.
- Σοβαρές ήταν οι συνέπειες και στον ηθικό τομέα:
 - ✓ Ο πόλεμος άγριος και μεγάλος σε διάρκεια, γκρέμισε τις ηθικές αξίες κι έκανε τους ανθρώπους σκληρούς.
 - ✓ Στις ανθρώπινες σχέσεις επικράτησε η δολιότητα και το δίκαιο του ισχυρότερου.
- Τέλος, ο πόλεμος αυτός επέτρεψε στους Πέρσες να αναμειχθούν στα ελληνικά πράγματα. Μια μακροχρόνια περίοδος αναστατώσεων και πολέμων θα ακολουθήσει.